

JYX

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Louhivuori, Jukka

Title: Toimittajan palsta : editorial

Year: 2012

Version: Published version

Copyright: © 2012 Sibelius-akatemia

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Louhivuori, J. (2012). Toimittajan palsta : editorial. Finnish Journal of Music Education, 14(2), 5-9. <https://sites.uniarts.fi/fi/web/fjme/-/vol-14-02-2011/1.5>

Jukka Louhivuori

Toimittajan palsta / Editorial

“Laulu” oli vielä 1960-luvulla kouluissa nykyisin musiikkina tunnetun oppiaineen nimenä, joskin tuohon aikaan nimitys saattoi vaihdella koulukohtaisesti (Sidoroff, 2008, 7). “Laulu” oppiaineen nimenä kuvaa hyvin opetuksen senaikaista sisältöä. Vaikka laulutunneilla käytiin läpi jonkin verran musiikin teoriaa ja historiaa, oli pääasiallinen sisältö laulaminen (Pajamo, 2009, 41; Rautiainen, 2009; Suomi, 2009, 71). 1960-luvulla opetuksen sisältöä ryhdyttiin uudistamaan ja koulujen musiikinopetukseen pyrittiin tuomaan soittimia mukaan. Nokkahuilut, melodikat, erilaiset lyömäsoittimet ja Orff-soittimet toivat musiikinopetukseen uusia sisältöjä ja menetelmiä (Louhivuori, 2005, 10). 1970-luvulla toteutettu “Kantele joka kouluun” toi kansallissoittimemme osaksi musiikinopetusta ja 1980-luvulla alkanut suuntaus populaarimusiikin aseman vahvistamiseen toi puolestaan kouluihin kitarat, rummut ja muita populaarimusiikissa tärkeitä sähkösoittimia. Soitinvalikoiman lisääntyminen, opettajakoulutuksessa soitinpedagogisten valmiuksien vahvistaminen ja erityisesti bändisoittimien tulo, muutti merkittävästi laulamisen asemaa koulujen musiikinopetuksessa.

Laulamisen asema koulujen musiikkitunneilla on viimeisten vuosikymmenten aikana muuttunut: lauluohjelmisto on monipuolistunut ja samalla soittimiston käytön lisääntyminen on jonkin verran vienyt tilaa laulamiselta. Käytännön työtä tekevät opettajat tuovat silloin tällöin esille huolestuneisuutensa suomalaisten lasten ja nuorten laulutaidon heikkenemisestä. Laajempaa huolta on herättänyt kaikkia suomalaisia yhdistävän lauluohjelmiston oletettu rapautuminen. Mummit ja vaarit, isoäidit ja ukit, eivät tunne lastenlastensa laulamia lauluja eivätkä nämä puolestaan tunne isovanhemmille tuttua ohjelmistoa, jolloin yhdessä laulaminen voi muodostua pulmalliseksi.

Varhaiskasvatuksen edustajat ovat samoin tuoneet keskusteluissa esille huolensa opettajakoulutuksessa toteutettujen musiikinopintojen supistusten vaikutuksista. Laulamisen tai sen opettamisen taitojen antamista ei pidetä erityisen tärkeänä osana opettajakoulutusta. Mahdollisena seurauksena saattaa olla mm. se, että päiväkodeissa laulamiseen liittyvät ongelmat kasvavat: lauluohjelmisto voi supistua, käytetyt äänialat laskevat epäterveellisen mataliksi ja äänenkäytön perustekniikan puute voi aiheuttaa monenlaisia äänifysiologisia ongelmia tai jopa sairauksia.

Laulun aseman kannalta suomenkielisen koululaitoksen isänä pidetyn Uno Cygnaeuksen ajatuksilla on ollut aikoinaan suuri merkitys seminaarin opettajakoulutuksen sisällöille ja koulujen opetussuunnitelmissa. Cygnaeus piti musiikkia, laulua, liikuntaa ja kädentaitoja tärkeinä lasten henkisen ja fyysisen kehityksen kannalta (Rautiainen, 2009, 52; Cygnaeus, 1910, 417–422). Jyväskylän ja muiden opettajaseminaarien opetusohjelmissa musiikilla oli tärkeä asema. Jo oppilasvalinnoissa pyrittiin ottamaan huomioon valittavien musiikilliset taidot, varsinkin laulutaito. Opettajakoulutuksen muututtua yliopistolliseksi oppiaineeksi musiikillisten taitojen testaaminen valintakokeissa asteittain väheni ja lopulta poistui kokonaan.

Opettajaseminaareista valmistuneet kansakoulunopettajat levittivät kuorolauluharrastusta eri puolille Suomea. Musiikkiharrastuksen kannalta eri puolilla Suomea järjestetyt laulu- ja soittojuhlat vaikuttivat samoin tämän harrastuksen kasvuun maassamme.

Ensimmäiset laulujuhlat järjestettiin Jyväskylässä vuonna 1884. Sen lisäksi, että laulu- ja soittojuhlaperinteellä oli epäilemättä myönteinen vaikutus musiikkiharrastuksen leviämisen kannalta, niiden merkitystä kansallisen identiteetin muotoutumisen kannalta ei voi vähätellä. Aikalaiskirjoitusten mukaan laulamisen ja soittamisen lisäksi juhlien aikana käytiinkin vilkasta keskustelua poliittisesta asemastamme ja toiveesta jonain päivänä saavuttaa itsenäisyys (viite). Viron 1990-luvulla itsenäistymiseen johtanut poliittinen kehitys ammensi voimaa Tallinnan laulujuhlilta ja Etelä-Afrikan apartheid-politiikan murtumisessa laululla oli samoin suuri vaikutus. Eteläafrikkalaiset puhuvatkin “neliäänisestä vallankumouksesta”, millä viitataan yhteis- ja joukkolaulun merkitykseen apartheid-järjestelmän kaatumisessa (Hirsch, 2003). Laulun ja soiton merkitys ei siis ole ollut, eikä ole pelkästään koululaitokseen heijastuva, vaan laululla voi olla merkittäviä yhteiskunnallisia ulottuvuuksia.

Laulun merkitys poliittisena voimana on vain yksi esimerkki lauluun yhdistetyistä yhteiskunnallisista vaikutuksista. Yhteisen laulukulttuurin vähittäinen heikkeneminen on herättänyt joidenkin maiden poliitikoissa huolestumista. Selvimmin tämä on näkynyt Englannissa, jossa poliitikot päättivät ryhtyä tukemaan kansalaistensa yhteistä kulttuurista pohjaa vahvistamalla laulun asemaa. Englannissa vuosina 2007–2011 toimii laaja ohjelma “Sing Up”, jonka tavoitteena on tukea laulamista ja muita musiikillisia aktiviteetteja (www.imerc.org/research_nsp.php; viitattu 20.9.2011; Welch et al., 2008 a, b, c).

Viime vuosien aikana media – erityisesti televisio – on tuonut uusia ohjelmaformaatteja, joissa laulu on keskiössä. 1980-luvulla Tenavatähdet innostivat lapsia laulamaan ja sittemmin Idols-, Talent- ja erilaiset kuoro-ohjelmat (Kuorosota, Suomen paras kuoro, Liity kuoroon, K70 jne.) ja monet suuremman suosion saaneet elokuvat ja näytelmät, kuten Pollakin Niin kuin taivaassa (Så som i himmelen, 2004), ovat kasvattaneet eri ikä- ja yhteiskuntaryhmien kiinnostusta laulamista kohtaan. Laulaminen voi olla pojillekin jälleen kiinnostava aktiviteetti, eikä Idols-kisoihin osallistumista katsota kummeksuen tai halveksuen.

Laulun asemaa on pohdittu viime vuosina muutamissa seminaareissa. Jyväskylässä järjestettiin vuonna 2005 yhdessä Suomen Musiikkikasvatusseuran ja Suomen Lauluakatemian kanssa “Laulussa oli voimaa” -seminaari ja vuonna 2010 “Laulun voima” -seminaari. Yhteisen kansallisen lauluohjelmiston vahvistamiseksi Jyväskylässä käynnistettiin vuonna 2003 Laulu-laari-hanke, joka tuotti vuonna 2006 peruskoulujen 1.–6. luokan oppilaille suunnatun cd-levyn ja nuottikokoelman. Ohjelmistot valittiin ajatellen toisaalta varhaiskasvatusta ja toisaalta koulujen musiikinopetusta. Tavoitteena oli, että Laulu-laari-hanke innostaisi laulujen ulkoa opettelua ja yhteisen lauluohjelmiston muodostumista. Konserttikeskuksen Laulumerkki-hankkeella oli myös tavoitteena tutustuttaa lapset ja nuoret yhteiseen lauluperinteeseen.

Laulun asemaa on pyritty vahvistamaan myös hoitolaitoksissa, vanhusten palvelutaloissa ja jossain määrin myös terveyskeskuksissa ja sairaaloissa. Tavoitteena on laulamisen avulla vaikuttaa myönteisesti ikääntyvien ihmisten mielialaan. Erilaisia kulttuuri- ja hyvinvointi -hankkeita on syntynyt eri puolille Suomea. Jyväskylässä alkoi vuonna 2008 LYSTI eli Luovaa toimintaa sosiaali- ja terveysalalle ESR-hanke, jonka tavoitteena on luovien työmuotojen juurruttaminen hoitotyötä tekevien ihmisten arkeen (www.jamk.fi/tutkimus/projekteja/lysti/; viitattu 20.9.2011). Opetusministeriön vuonna 2005 rahoittama Laulu liikuttaa -hanke puolestaan pyrki laulamisen avulla aktivoimaan hoitolaitosten asiakkaita liikkumiseen. Yksittäiset yhteisöt, oppilaitokset ja järjestöt ovat samoin aloittaneet erilaisia projekteja, joilla laulamista käytetään erilaisten mielialaan tai hyvinvointiin ja terveyteen liittyvien asioiden edistämiseksi. Uusimpia kansainvälisiä hankkeita on vuonna 2009 perustettu Singing hospitals -verkosto, jonka tavoitteena on tukea kuorolaulun tuomista sairaaloiden toimintaan (www.singingde-krankenhaeuser.de/).

Vaikka yleinen ilmapiiri on muuttunut laulamista kohtaan myönteisempään suuntaan, ei koulujen musiikinopetuksessa ole tässä suhteessa tapahtunut kovin paljoa: laululla on aina ollut tärkeä asema musiikintunneilla, vaikka soittamisen osuuden kasvu on jonkin verran vienyt tilaa laulamiselta. Sen sijaan huolestuttavana voi pitää opettajakoulutuksen tilannetta. Huolimatta suunnitelmista vahvistaa taideaineitten asemaa koulujen opetussuunnitelmissa, opettajakoulutusyksiköt ovat eri puolilla Suomea systemaattisesti vähentäneet panostusta taideaineisiin. Alakoulujen opettajiksi valmistuvat saavat yhä vähemmän valmiuksia musiikin opettamiseen, mikä ei voi olla heijastumatta opetuksen laatuun. Onkin käynyt ilmi, että musiikkia pidetään luokanopettajien piirissä yhtenä vaikeimmista opetettavista aineista. Myönteistä on ollut poliitikkojen piirissä virinnyt kiinnostus taideaineiden, siis myös musiikin, aseman parantamiseen suunnitteilla olevissa tuntijakouudistuksissa. Tosin tätä tekstiä kirjoitettaessa ei ole vielä varmuutta, kuinka tulevassa tuntijakouudistuksessa musiikille oppiaineena lopulta tulee käymään.

Laulun merkitystä kasvatuksellisena tekijänä voidaan tukea lisäämällä musiikin määrää koulujen tuntijaossa, mutta myös muita keinoja tarvitaan. Opettajakoulutus on avainasemassa niin luokan- kuin aineenopettajakoulutuksessa, joten pitäisi pohtia keinoja laulun aseman turvaamiseksi ja vahvistamiseksi yliopistojen opettajakoulutuksessa. Ainoa tapa ei ole vain opetuksen määrän lisääminen, vaan myös uudenlaisia opetusmenetelmiä ja -sisältöjä tulisi kehittää.

Laulua koskeva tutkimus on viimeisen kymmenen vuoden aikana asteittain lisääntynyt. Tutkijoiden kiinnostus on kohdistunut niin laulamisen fysiologiaan (Sundberg, Friberg jne.), sosiaalisiin ja yhteiskunnallisiin merkityksiin (Bailey et al. 2002, 2005; Louhivuori, et al., 2005), laulamisen ja terveyden/hyvinvoinnin (Bannan et al., 2008; Beck et al., 1999, 2007; Clift, et al., 2006, 2008 a, b, 2009, 2010 a, b; Grabe et al., 2003, 2009; Kreutz, et al., 2004; Sandgren, 2009) sekä ikääntymisen (Wise, et al., 1992; Bamford et al., 2007; Cohen, et al., 2002, 2006; Cohen, 2006; Skingley, et al., 2011) väliseen yhteyteen. Laajaa julkista kiinnostusta ovat herättäneet tutkimukset, jotka ovat tukeneet näkemystä laulamisen merkityksestä ihmisen hyvinvoinnin ja terveyden kannalta. Kiinnostus on ymmärrettävää, sillä tutkimustulokset liittyvät tärkeään yhteiskunnalliseen keskusteluun väestön ikääntymisestä ja sen mukanaan tuomista taloudellisista ja sosiaalisista seurauksista. Mikäli laululla voidaan osoittaa olevan kansalaisia kulttuurisesti yhdistävä, sosiaalisia jännitteitä ja kulttuurisia ennakkoluuloja vähentävä vaikutus ja lisäksi taloudellisesti laskettavissa olevia terveys- ja hyvinvointivaikutuksia, voisi olettaa, että laulun asemaa oltaisiin valmiita eri tavoin vahvistamaan. Vahvan tieteellisen näytön antaminen esimerkiksi laulamisen yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta (esim. terveys- ja hyvinvointivaikutukset) on tutkimuksellisesti kuitenkin hyvin vaativa tehtävä.

Tässä Musiikkikasvatus-lehden teemanumerossa käsitellään laulamista monista eri näkökulmista. Teemanumerossa pyritään antamaan läpileikkaus erityisesti Suomessa tällä hetkellä käytävään laulua koskevaan keskusteluun. Tavoitteena on viritää uutta keskustelua ja antaa samalla eväitä niille, jotka haluavat eri tavoin vahvistaa laulun asemaa omassa työssään ja tehtäväkentillä, olkoon se sitten varhaiskasvatusta, koulujen musiikinopetusta, vapaata sivistystyötä, työtä festivaalientyössä, mediassa (lehdistä, internet, televisio, radio, lehdistö) tai vanhus-ten parissa. ■

Lähteitä

- Hirsch, L.** (2003) Amandla! A Revolution in Four-Part Harmony. Elokuva. Lions Gate Films. Etelä-Afrikka.
- Bailey, B.A., & Davidson, J. W.** (2002). Adaptive Characteristics of Group Singing: Perceptions from Members of a Choir for Homeless Men, *Musicæ Scientiæ*, 6, 2, 221–56.
- Bailey, B. & Davidson, J. M.** (2005). Effects of group singing and performance for marginalized and middle-class singers, *Psychology of Music*, 33, 3, 269–303.
- Bamford, A., & Clift, S. M.** (2007). Southampton silver song club: Reflections on music making with elderly people facilitated by student volunteers. Sidney De Haan Reports 4. Sidney De Haan Research Centre for Arts and Health, Canterbury.
- Bannan, N., & Montgomery-Smith, C.** (2008). 'Singing for the Brain': reflections on the human capacity for music arising from a pilot study of group singing with Alzheimer's patients. *Perspectives in Public Health*. Vol. 128 nro 2, 73–78.
- Beck, R. J., Cesario, T. C., Yousefi, A. & Enamoto, H.** (1999). Choral singing, performance perception, and immune system changes in salivary immunoglobulin A and cortisol, *Music Perception*, 18, 87–106.
- Beck, R. J., Gottfried, T. L., Hall, D. J., Cisler, C. & Bozeman, K.** (2007). Supporting the health of college solo singers: the relationship of positive emotions and stress to changes in salivary IgA and cortisol during singing, *Journal of Learning through the Arts* (in press).
- Clift, S. & Hancox, G.** (2006). Music and wellbeing, In W. Greenstreet (Ed.) *Integrating Spirituality in Health and Social Care*. Oxford: Radcliffe Publishing.
- Clift, S., Hancox, G., Staricoff, R. & Whitmore, C.** (2008 a). A systematic mapping and review of non-clinical research on singing and health. Sidney De Haan Research Centre for Arts and Health, Canterbury: Canterbury Christ Church University.
- Clift, S., Hancox, G., Morrison, I., Hess, B., Stewart, D. & Kreutz, G.** (2008 b). Choral singing, wellbeing and health: Findings from a cross-national survey. Sidney De Haan Research Centre for Arts and Health, Canterbury: Canterbury Christ Church University.
- Clift, S., Hancox, G., Morrison, I., Hess, B., Kreutz, G. & Stewart, D.** (2009). What do singers say about the effects of choral singing on physical health? Findings from a survey of choristers in Australia, England and Germany, In: Louhivuori, J., Eerola, T., Saarikallio, S., Himberg, T. and Eerola, P.-S. (Eds) *Proceedings of the 7th Triennial Conference of European Society for the Cognitive Sciences of Music (ESCOM 2009)* Jyväskylä, Finland.
- Clift, S., Hancox, G., Morrison, I., Hess, B., Kreutz, G. & Stewart, D.** (2010a). Choral singing and psychological wellbeing: Quantitative and qualitative findings from English choirs in a cross-national survey, *Journal of Applied Arts and Health*, 1(1), 19–34.
- Clift, S., Hancox, G., Morrison, I., Hess, B., Kreutz, G. & Stewart, D.** (2010b). The Significance of Choral Singing for Sustaining Psychological Wellbeing: Findings from a survey of choristers in England, Australia and Germany, *Music Performance Research*, 3(1), 79–96.
- Cohen, A., Bailey, B., & Nilsson, T.** (2002). The importance of music to seniors. *Psychomusicology*, 18, (89–102).
- Cohen, G. D., Perlstein, S., Chapline, J., Kelly, J., Firth, K. M. & Simmens, S.** (2006). The impact of professionally conducted cultural programs on the physical health, mental health and social functioning of older adults, *The Gerontologist*, 46, 6, 726–734.
- Cohen, G.** (2006). Research on Creativity and Aging: The Positive Impact of the Arts on Health and Illness. *Generations*. Vol XXX;1: 7–15.
- Cygnaeus, U.** (1910) Uno Cygnaeuksen kirjoitukset Suomen kansakoulun perustamisesta ja järjestämisestä. Valtion varoilla toimitettu kokoelma 100-vuotispäiväksi 12. lokakuuta 1910. Suomentanut A. J. Tarjanne. Helsinki.
- Grape, C., Sandgren, M., Hansson, L. O., Ericson, M. & Theorell, T.** (2003). Does singing promote wellbeing? An empirical study of professional and amateur singers during a singing lesson, *Integrated. Physiological and Behavioral Science*, 38, 65–74.
- Grape, C., Theorell, T., Wikstrom, B.-M. & Ekman, R.** (2009). Choir singing and fibrinogen, VEGF, cholesterokinin and motilin in IBS patients, *Medical Hypotheses*, 72(2), 223–5.

Hillman, S. (2002) Participatory singing for older people: a perception of benefit, *Health Education*, 102, 4, 163–171.

Kreutz, G., Bongard, S., Rohrmann, S., Hodapp, V. & Grebe, D. (2004) Effects of choir singing or listening on secretory immunoglobulin A, cortisol, and emotional state, *Journal of Behavioral Medicine* 2, 6, 623–35.

Louhivuori, J., Salminen, V.-M. & Lebaka, E. (2005). "Singing Together"—A cross-cultural approach to the meaning of choirs as a community, in Campbell, P. S., Drummond, J., Dunbar-Hall, P., Howard, K., Schippers, H. and Wiggins, T. (eds.) (2005) *Cultural Diversity in Music Education: Directions and Challenges for the 21st Century*, Australian Academic Press.

Sandgren, M. (2009). Evidence of strong immediate well-being effects of choral singing - with more enjoyment for women than for men. In: Louhivuori, J., Eerola, T., Saarikallio, S., Himberg, T. and Eerola, P.-S. (Eds) *Proceedings of the 7th Triennial Conference of European Society for the Cognitive Sciences of Music (ES-COM 2009)* Jyväskylä, Finland.

Skingley, A., Clift, S., Coulton, S., & Rodriguez, J. (2011). The effectiveness and cost-effectiveness of a participative community singing programme as a health promotion initiative for older people: protocol for a randomised controlled trial. *BMC Public Health*, 11:142.

Welch, G., Himonides, E., Saunders, J., Papageorgi, I., (2008 a). *The National Singing Programme for Primary schools in England: An initial baseline study overview*, February 2008. London: Institute of Education.

Welch, G., Himonides, E., Saunders, J., Papageorgi, I., Rinta, T., Preti, C., Stewart, C., Lani, J., Vraka, M., Hill, J. (2008 b). *Researching the first year of the National Singing Programme in England: An initial impact evaluation of children's singing behaviours and singer identity*. London: Institute of Education. [ISBN: 978-1-905351-09-1]

Welch, G. & Himonides, E. (2008 c). An overview of initial research data (2007-2008) concerning the Vocal Force component of workforce development under the umbrella of the National Singing Programme Sing Up in England.

Wise, G. W., Hartmann, D. J., & Fisher, B. J. (1992). Exploration of the relationship between choral singing and successful aging, *Psychological Reports*, 70, 1175–1183.

Zanini, C. R., & Leao, E. (2006). Therapeutic Choir: A music therapist looks at the new millennium elderly. *Voices: A World Forum for Music Therapy*, 62. Available from: <http://www.voices.no/mainissues/mi40006000211.html> Accessed 14 March 2010.